

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีละกอ

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้อินองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกัน โดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

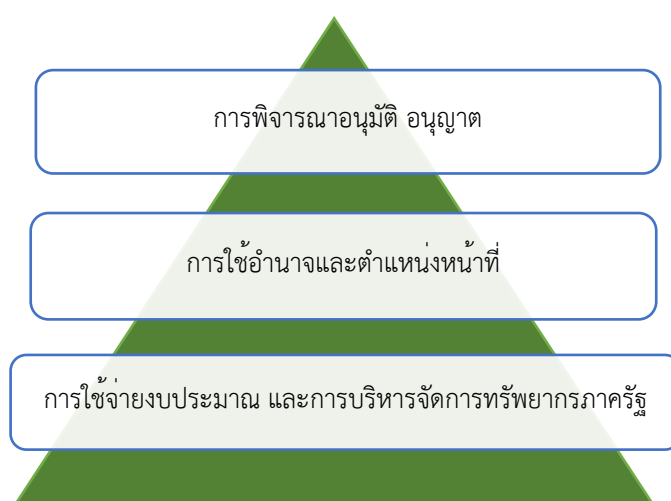
องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

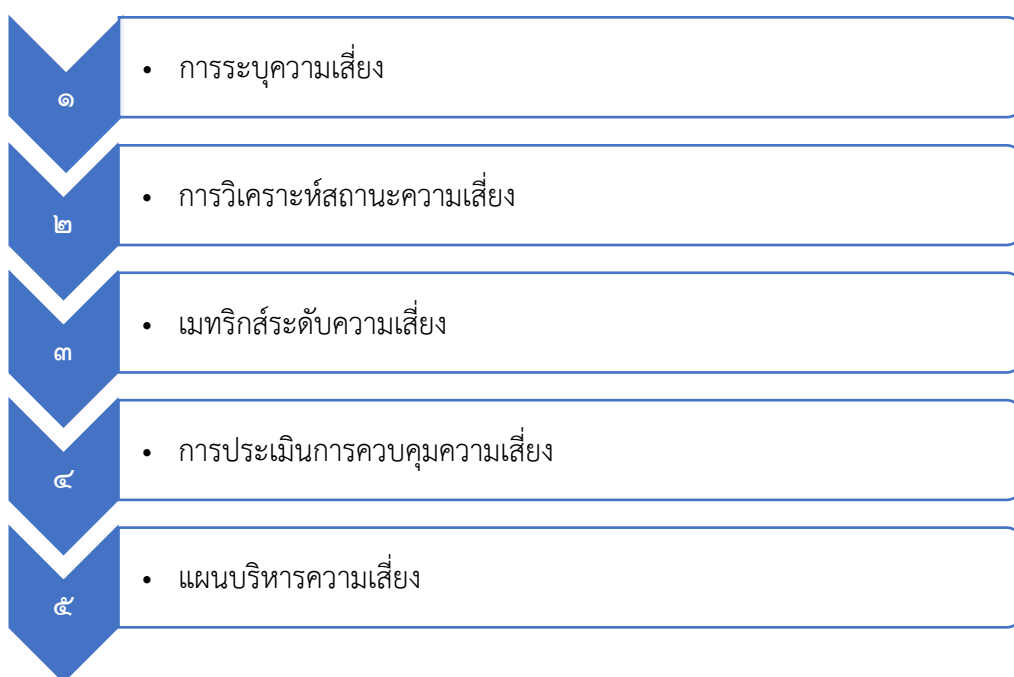
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกึ่งให้บริการประชาชนอนุมัติ หรือ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก การพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
2. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
3. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

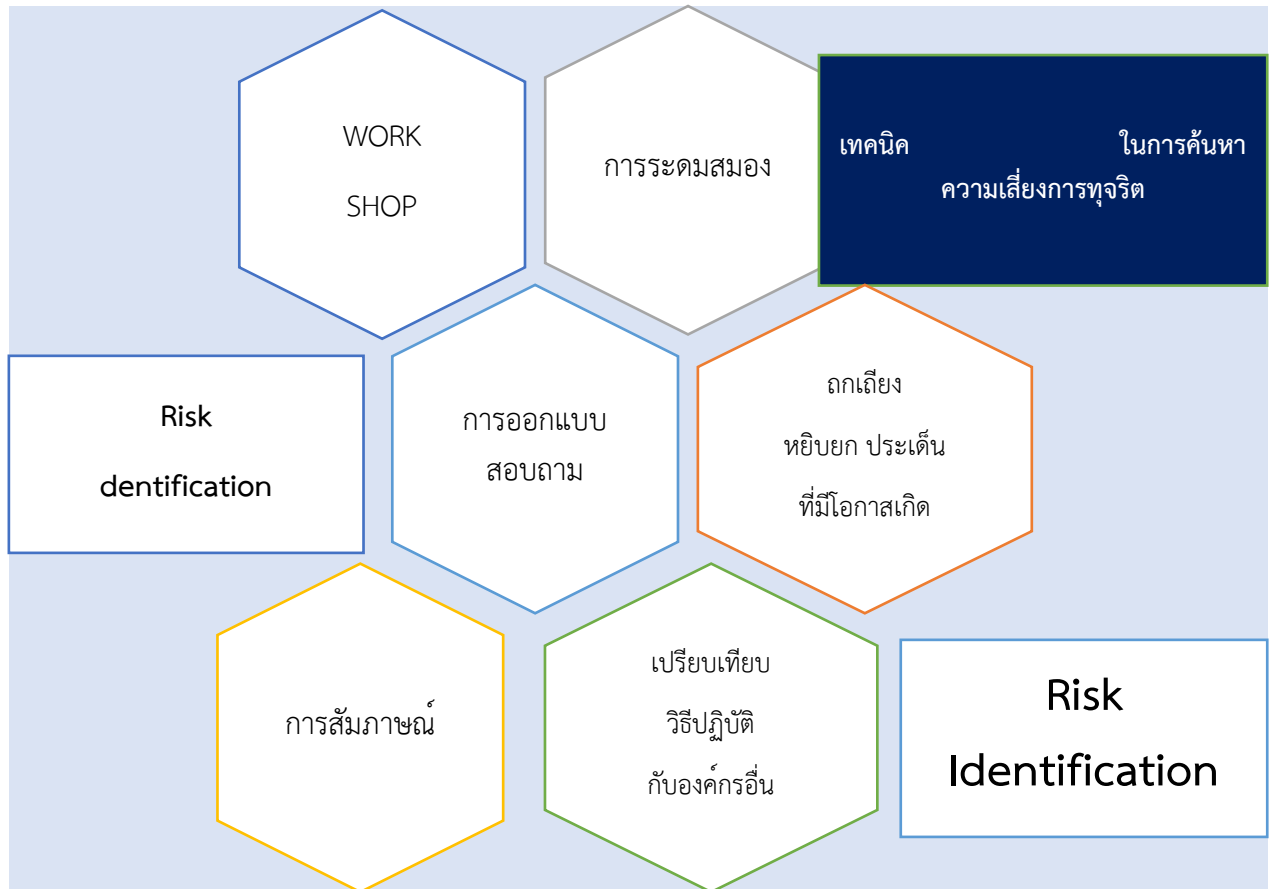

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของ กระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ 1 ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงาน เรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มี ดำเนินอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประเมินการล่วงหน้า ในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิด ล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง(Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)						
	๕	๔	๓	๒	๑	
	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕	
	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐	
	๓	๖	๙	๑๒	๑๕	
	๒	๔	๖	๘	๑๐	
	๑	๒	๓	๔	๕	
		๑	๒	๓	๔	๕
		โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood)				

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

ประเด็นความเสี่ยง การทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
1. การอนุมัติ อนุญาต ตาม พระราชบัญญัติการ อำนวยความสะดวก ในการพิจารณา อนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ. 2558	เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียกรับ หรือได้รับสินน้ำใจ ของขวัญ หรือผลประโยชน์จากผู้ขออนุญาต	ต่ำ	1. การกำหนดนโยบาย No Gift Policy โดยเป็น การสร้างจิตสำนึกให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับ และให้ของขวัญ 2. จัดทำมาตรการ และเผยแพร่เกี่ยวกับประมวล จริยธรรม 3. มาตรการจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติราชการตาม หลักธรรมาภิบาล	

ประเด็นความเสี่ยง การทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความ เสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
2.การใช้อำนาจตาม กฎหมาย	การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย การแจ้งเหตุ เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย สามารถแจ้งกับ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของ อบต. ตรงนี้ เป็นช่องโหว่ของการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดทั้งการ ให้บริการประชาชน ด้วยเหตุผลที่ว่า การแจ้งเหตุอื่นๆ ใน เบื้องต้น มิได้มีคณะกรรมการร่วมตรวจสอบเอกสาร แต่ให้อำนาจ แก่บุคคลสามกลุ่มข้างต้น เป็นผู้ตรวจพิจารณาก่อน นำส่ง หลักฐานมายังอบต. ดังนั้น เหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดการใช้ ดุลพินิจส่วนตนพิจารณาการเลือกปฏิบัติหรือการใช้อำนาจ เอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เกิดขึ้นได้ ซึ่ง อาจมีผู้ใช้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด ความเสี่ยงในการเรียกรับสินบน ๑.อาจมีการเรียกรับสินน้ำใจ/สินบน เพื่อการพิจารณาว่า สมควรให้ใครบ้างได้รับการช่วยเหลือจากเทศบาลฯ ๒.ผู้พิจารณาเอกสาร อาจเสนอให้ผู้ได้รับการพิจารณา นำ เงิน หรือ สิ่งของที่ได้รับจากเทศบาลฯ มาแบ่งปันตน หรือจัด งานเลี้ยง หรือจัดหาของขวัญของกำนัลให้	สูง	๑.กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการไม่ยอมรับการให้หรือรับ สินบนในทุกกรณี ๒.กำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติงาน ต่างๆ เพื่อลดช่องว่างที่อาจนำไปสู่การทุจริต ๓.ประชาสัมพันธ์ช่องทางการร้องเรียน และประกาศมาตรการให้ ความคุ้มครองแก่ผู้ที่กล้าออกมาเปิดเผยข้อมูลการถูกเรียกรับสินบน โดยไม่กลัวการถูกกลั่นแกล้งหรือได้รับอันตราย ๔.แจ้งเวียนนโยบายและความสำคัญของการป้องกันการทุจริตไปยัง พนักงานทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ ๕.กำหนดมาตรการลงโทษที่รวดเร็วและเหมาะสมกับความผิดที่ กระทำอย่างเด็ดขาด ๖.การประกาศนโยบาย No Gift Policy ของผู้บริหารใน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ และแจ้งเวียนให้รับทราบ ๗.จัดโครงการป้องกันทุจริตโดยใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (การเรียกรับ สินบนจากการปฏิบัติหน้าที่) เทศบาลตำบลอุทุมมธรรม ๘.จัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม บุคลากร ตามประมวลจริยธรรม	

ประเด็นความเสี่ยง การทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
3.การบริหารงาน บุคคล	เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียกรับ หรือได้รับสินน้ำใจ ของขวัญ หรือผลประโยชน์จากการบรรจ แต่งตั้งพนักงานส่วนตำบลและเปิด สอนพนักงานจ้าง	ปานกลาง	1. การกำหนดนโยบาย No Gift Policy ประจำปี 2569 โดยเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่งดรับและให้ของขวัญ 2. จัดทำมาตรการส่งเสริมการปฏิบัติงานตาม ประมวลจริยธรรม 3. มาตรการจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติราชการตาม หลักธรรมาภิบาล 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	

ประเด็นความเสี่ยง การทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
4.การจัดซื้อจัดจ้าง	1.เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียกรับ หรือได้รับสินบน สิ้นน้ำใจ ของขวัณ หรือผลประโยชน์ จาก ผู้ขายหรือผู้รับจ้างเพื่อเอื้อประโยชน์ ให้แก่ผู้ขาย หรือผู้รับจ้าง 2.เจ้าหน้าที่ประกอบธุรกิจเป็น คู่สัญญากับหน่วยงานที่ตนเองสังกัด	เสี่ยงสูง	1. การกำหนดนโยบาย No Gift Policy ประจำปี 2569 โดยเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ผู้รับบริการและ เจ้าหน้าที่งดรับและให้ของขวัณ 2. ประกาศมาตรการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีละกอ 3. มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ของ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีละกอ	

หมายเหตุ : 1. กรณีหน่วยงานที่ไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558
ให้ระบุว่า “ไม่มีความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นการรับทรัพย์สินในกระบวนการงาน อนุมัติ อนุญาต เนื่องจากไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตาม
พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558”
2. ต้องระบุให้ครบทุกประเด็น ***